

ПРОДУКТИВНІСТЬ СОРТІВ ОЖИНИ

Шубенко Л.А., Сич З.Д.

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: Shubenko.l@ukr.net

В Україні вирощування ягідної продукції зростає, поряд з цим збільшуються площі під ягідниками, як у промисловому так і приватному садівництві. Сортимент ягідної продукції на ринку поповнюється. Нові сорти та сучасні технології вирощування стають ефективніші та приносять значний прибуток виробникам. Однією із популярних ягідних культур стає ожина, яка сьогодні нарощує кількість конкурентно спроможних сортів [1,2]. До сьогодні поширення ожини стримувалося через ряд труднощів у її вирощуванні: низька зимостійкість, дрібні ягоди не високих смакових якостей, масові колочки на пагонах спичиняли труднощі при зборі плодів. Тому одним з основних напрямків селекції та сортовивчення залишається створення безколочкових сортів. Для забезпечення високого рівня врожайності ягідної рослини важливим завданням є добір сортів з максимальним проявом ознак, які визначають продуктивність. В Україні ожина є нішевою культурою і вирощується здебільшого на присадибних ділянках та дрібних приватних господарствах поряд з іншими ягідними культурами [2,3].

Однією з причин повільного поширення культури є несформований ринок та не налагоджена переробка цієї ягоди [4,5]. Основою формування попиту має стати новітній сортимент. Тому проведення комплексних досліджень господарсько-біологічних ознак є важливим для нових вітчизняних та інтродукованих сортів, рівня прояву та впливу цих ознак на продуктивність зазначеної культури, її адаптивність до умов вирощування та інших параметрів і виділення кращих для добору у первинне вивчення, а також з метою подальшого залучення у селекційний процес. Первинною ланкою етапів таких досліджень є колекційне сортовивчення.

Дослідження проводилося на дослідних ділянках Білоцерківського національного аграрного університету (зона правобережного Лісостепу України) у 2021-2022 роках в рамках наукової тематики «Вивчення адаптивних властивостей ягідних культур з метою створення генетичних колекцій». Дослідні насадження закладено у 2017 р. за методикою колекційного сортовивчення. Схема садіння 3,0 x 1,5 м. Ділянка не зрошувана, у міжряддях задерніння. Досліджували 9 сортів зарубіжної селекції: Арапахо, Блек сатін, Коламбія, Натчез, Прайм Арк фрідом, Рубен, Стутстем, Торнфрі, Тріпл краун. Основні складові продуктивності визначали ваговим методом, смакові якості – дегустуванням. Обліки та спостереження виконувалися за загальноприйнятими методиками.

В результаті досліджень середня маса ягід ожини варіювала в межах 2,87-8,28 г. Виділили сорти із найбільш великоплідними ягодами – середньопізній сорт Тріпл краун (в середньому 8,28 г) та середньоранній сорт Натчез (6,85 г) (таб.1).

Таблиця 1 – Середні показники продуктивності сортів ожини за 2021-2022 рр.

Сорт	Строк досягання	Маса ягід, г			Урожайність, кг/кущ			Смак, бал
		2021	2022	середнє	2021	2022	середнє	
Арапахо	ранній	4,35	4,56	4,45	3,3	3,8	3,55	7,0
Блек сатін	середньоранній	3,96	4,10	4,03	3,9	4,2	4,05	6,8
Коламбія	середній	4,54	4,72	4,63	4,6	6,8	5,7	7,8
Натчез	середньоранній	6,88	6,82	6,85	4,4	6,6	5,5	8,8
Прайм Арк фрідом	середній	4,15	4,12	4,13	3,9	4,5	4,2	7,5
Рубен	ранній	3,56	3,75	3,65	3,3	3,5	3,4	7,4
Стутстем	середній	3,78	3,83	3,80	6,8	7,6	7,2	8,9
Торнфрі	середній	2,90	2,84	2,87	8,2	8,1	8,15	7,5
Тріпл краун	середньопізній	8,55	8,02	8,28	13,7	14,7	14,2	9,2
<i>НІР</i> ₀₅		0,3	0,4		1,3	1,6		0,9

Найменша маса ягоди спостерігалася у ранньостиглого сорту Рубен, середньостиглих сортів Стутстем і Торнфрі – 2,87-3,8 г. Проте при високому навантаженні на рослину в сортів Стутстем і Торнфрі, отримали високу врожайність з куща – 7,2 кг та 8,15 кг відповідно. Серед досліджуваних сортів найвищу врожайність отримали у середньопізнього сорту Тріпл краун – 1,42 кг, як і найбільшу масу ягід.

Органолептична оцінка плодів показала, що високими смаковими якостями (9,2-8,9 бала) характеризувалися сорти Торнфрі, Натчез і Тріпл краун. Найнижчу оцінку смаку та зовнішнього вигляду отримали плоди середньораннього сорту Блек сатін. Смакові властивості інших сортів мали більш вирівняну оцінку від 7,0 до 7,8 балів.

Отже, за продуктивністю та смаком в умовах правобережного Лісостепу України виділилися середньопізній сорт Тріпл краун і середньоранній сорт Натчез, які рекомендуються для промислового вирощування та як одні з найкращих батьківських форм для селекції.

Список літератури

1. Sitarek M., Wójcik-Seliga J. Valuable blackberry cultivars tested in Rubus collection at the Research Institute of Horticulture in Skierniewice, Poland. III International Symposium on Horticulture in Europe: Programme and Book of Abstracts: T3-P24. Poster (17–21 Oct., 2016, Chania, Greece).
2. Шубенко Л.А., Шох С.С. Куманська Ю.О. Оцінка сортів ожини придатних для вирощування в умовах правобережного Лісостепу України стаття Збірник наукових праць БНАУ «Агробіологія». 2020. 1 випуск. С. 206. doi: 10.33245/2310-9270-2020-157-1-201-206
3. Грюнер Л.А., Кулешова О.В. Актуальные вопросы селекции и новые элитные формы ежевики генофонда ВНИИСПК. Современное садоводство. 2018. № 3. С. 81–89. doi: 10.24411/2312-6701-2018-10312
4. Шубенко Л.А., Шох С.С., Мулярчук О.І. Якісні показники ягід сортів ожини в умовах Правобережного Лісостепу України / Міжн наук-прат. Конф «Аграрна освіта та наука: досягнення, роль, фактори росту». м. Біла Церква. 20.10.2022 р. С. 41-42.
5. Vdovenko S.A., Telepenko Yu.Yu., Silenko V.O. Reproductive ability of blackberry varieties (rubus l.) In the conditions of the western Forest-steppe of Ukraine. Agriculture and forestry. Vinnitsa. 2018. № 11. S. 97.